

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ НАЦРТА ЗАКОНА О НАЦИОНАЛНОМ ОКВИРУ КВАЛИФИКАЦИЈА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

I ПРАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Правни основ за доношење овог закона је одредба члана 97. тачка 10. Устава Републике Србије, којом се утврђује да Република уређује и обезбеђује систем у области образовања.

II РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

У светлу укупних реформских процеса у области образовања и остваривања циљева постављених у развојним документима Републике Србије (у даљем тексту: Република), неопходно је дефинисати национални оквир квалификација.

Национални оквир квалификација Републике Србије (у даљем тексту: НОКС) представља инструмент којим се уређује област квалификација и повезаност са тржиштем рада. НОКС је основа је за примену концепта целоживотног учења и од утицаја је на унапређење система образовања Републике, као и на развој појединца.

Успостављањем НОКС-а дефинише се простор у коме се квалификације успостављају, описују се нивои и врсте квалификација, надлежна тела и процеси који су у вези са успостављањем система квалификација, уз уважавање специфичности националног образовног система, принципа европске образовне праксе, посебно Европског оквира квалификација.

Законом о Националном оквиру квалификација Републике Србије успоставља се јединствени и интегрисани национални оквир квалификација који обухвата све нивое и врсте квалификација, без обзира на начин стицања (кроз: формално образовање; неформално образовање; информално учење – животно или радно искуство) и независно од животног доба у коме се квалификације стичу.

Законом се успоставља и систем за разврставање квалификација - КЛАСНОКС који је усклађен са Међународном стандардном класификацијом образовања (ISCED 13-F). Увођењем КЛАСНОКС-а успоставља се јединствен систем класификације квалификација, независно од постојећих класификација образовних профила предуниверзитетског и високог образовања.

Успостављањем НОКС-а и увођењем концепта исхода учења омогућава се вредновање учења кроз успостављање принципа да свако постигнуће може бити измерено и вредновано, независно од начина на који је стечено.

Сходно наведеном, припремљен је Нацрт закона о Националном оквиру квалификација Републике Србије.

III ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

У глави I Нацрта закона (чл. 1-4.) садржане су основне одредбе, којима се утврђује: предмет овог закона, основни појмови и њихово значење, циљеви и принципи успостављања НОКС-а.

Предмет Нацрта закона је успостављање НОКС-а као система за уређивање квалификација и његово повезивање са Европским оквиром квалификација (у даљем тексту: ЕОК), уређивање сврхе, циљева и принципа НОКС-а, врсте и нивоа квалификација, начина

стицања квалификација, утврђивање дескриптора нивоа квалификација, тела и институција надлежних за примену и развој НОКС-а, обезбеђивање квалитета у примени НОКС-а.

Циљеви НОКС-а су: обезбеђивање разумљивости, прегледности и транспарентности квалификација, као и њихове међусобне повезаности; развој стандарда квалификација заснованих на потребама тржишта рада и друштва у целини; обезбеђивање оријентисаности образовања на исходе учења којима се изграђују компетенције дефинисане стандардом дате квалификације; унапређивање приступа, флексибилности путева и проходности у систему формалног и неформалног образовања; обезбеђивање препознавања и признавања неформалног и информалног учења; афирмисање значаја кључних општих и међупредметних компетенција за учење током целог живота; унапређивање сарадње међу релевантним заинтересованим странама односно социјалним партнерима; обезбеђивање система квалитета у процесу развоја и стицања квалификација; обезбеђивање упоредивости и препознатљивости квалификација стечених у Србији са квалификацијама стеченим у другим државама.

Принципи успостављања НОКС-а су афирмисање: целоживотног учења и уважавање потреба и могућности појединца за учење и развој током целог живота; индивидуалности и стицања квалификација, у складу са искуствима, потребама, интересовањима, друштвеним и животним улогама и развојним карактеристикама појединца; једнаких могућности у стицању квалификација без обзира на године живота, пол, тешкоће и сметње у развоју, инвалидитет, расну, националну, социјалну, културну, етничку и верску припадност, језик, сексуалну оријентацију, место боравка, материјално или здравствено стање и друга лична својства; доступности и једнаких права и услова за укључивање у све нивое и врсте квалификација; транспарентности – јавности процеса развоја и стицања квалификација; релевантности – заснованост квалификација на потребама тржишта рада, научно-истраживачког и уметничког рада, односно друштва у целини; заснованости на стандардима квалификација и исходима учења; отворености – различитих начина стицања квалификација и могућности за хоризонталну и вертикалну проходност у систему квалификација укључујући и академску мобилност; партнерства и сарадње између носилаца и учесника у систему квалификација; обезбеђивања упоредивости и повезивања НОКС са ЕОК.

У глави II Нацрта закона (чл. 5-10.) утврђени су: нивои и врсте квалификација, дескриптори нивоа квалификација, систем разврставања и начин стицања квалификација, каријерно вођење и саветовање.

Квалификације се у НОКС-у сврставају у осам (8) нивоа и четири (4) поднивоа (члан 5.) а према врсти разврставају се на: опште, стручне, академске и струковне квалификације (члан 7.)

За сваки ниво и подниво квалификације утврђују се одговарајући дескриптори нивоа квалификација. Дескриптори нивоа дати су у Прилогу 1 које је саставни део закона (члан 6.).

Квалификације у НОКС-у разврставају се кроз систем КЛАСНОКС-а који утврђује министар надлежан за послове образовања. КЛАСНОКС је систем за разврставање квалификација у НОКС-у који садржи називе сектора, ужих сектора и сектора образовања и оспособљавања и њихове нумеричке ознаке на основу којих се утврђује шифра квалификације (члан 8.).

Квалификације се могу стећи формалним и неформалним образовањем и кроз поступак признавања претходног учења (члан 9.).

Услугама каријерног вођења и саветовања, које пружају: Национална служба за запошљавање, јавно признати организатори активности образовања одраслих (у даљем тексту: ЛПОА), високошколске установе, односно средње школе, обезбеђује се подршка појединцу за остваривање проходности кроз нивое НОКС-а, чиме се омогућава примена концепта целоживотног учења и лакше покретљивости радне снаге. Услуге каријерног вођења и саветовања пружају се у складу са стандардима за каријерно вођење и саветовање које доноси министар надлежан за образовање (члан 10.).

У глави III Нацрта закона (чл. 11-24.) уређена је материја која се односи на тела и институције надлежне за развој и примену НОКС-а.

Савет за НОКС образује се као стратешко тело које даје препоруке о процесу планирања и развоја људског потенцијала у складу са релевантним јавним политикама у области целоживотног учења, запошљавања, каријерног вођења и саветовања. Савет има 25 чланова које бира Влада, на предлог: министарства надлежног за образовање, министарства надлежног за рад и запошљавање, министарства надлежног за привреду, министарства надлежног за омладину, министарства надлежног за државну управу и локалну самоуправу, министарства надлежног за здравље, покрајинског секретаријата надлежног за образовање, покрајинског секретаријата надлежног за високо образовање, покрајинског секретаријата надлежног за рад и запошљавање, Националне службе за запошљавање, Привредне коморе Србије, Уније послодаваца Србије, Конференције универзитета, Конференције академија струковних студија и високих школа, заједница стручних школа, репрезентативних синдиката, репрезентативних удружења послодаваца и представника организација цивилног друштва.

Савет: предлаже стандарде квалификација за све нивое НОКС-а; предлаже Влади оснивање секторског већа за одређени сектор рада/делатности; даје препоруке о процесу планирања и развоја људских потенцијала у складу са стратешким документима Републике Србије и о побољшањима у повезивању образовања и потреба тржишта рада, даје мишљење министру надлежном за образовање о препорукама секторских већа око уписне политике у средње школе и на високошколске установе; прати рад секторских већа и даје препоруке за унапређивање рада на основу редовних извештаја о раду секторских већа; даје мишљење на стандарде за самовредновање и спољашњу проверу квалитета ЈПОА (чл. 11-13.).

Ради обављања послова стручних и развојних послова у обезбеђивању квалитета система квалификација и координације између Савета и других надлежних институција у свим аспектима развоја и ради имплементације НОКС-а, Влада образује Агенцију за квалификације, која има својство правног лица и чији се рад финансира се из буџета Републике и из сопствених средстава. Стручни и развојни послови због којих се оснива Агенција не захтевају стални политички надзор, већ управо супротно, треба да се обављају независно од органа управе, руководећи се начелима струке и уважавајући интересе света привреде и света образовања. Поред послова који се односе на развој и имплементацију НОКС-а, Агенцији се овим законом поверавају и послови државне управе у којима се води посебан управни поступак, признавање страних школских и високошколских исправа и давање сагласности за стицање статуса јавно признатог организатора активности образовања одраслих. Наведени послови се поверавају Агенцији с обзиром на ограничене капацитете Министарства, али и имајући у виду повезаност система квалификација признавање страних школских и високошколских исправа и поступка давања сагласности са стицање статуса ЈПОА са развојем стандарда квалификација, целоживотног учења и система квалификација у целини.

Агенција разматра иницијативе за увођење нових квалификација; пружа стручну подршку при изради предлога стандарда квалификације и пружа административно-техничку подршку раду секторских већа; стара се о објављивању одлуке Савета за НОКС којом се усваја стандард квалификације; води Регистар и стара се о упису података у одговарајуће подрегистре на основу одлуке министарства надлежног за послове образовања; разврстава и шифрира квалификације према КЛАСНОКС систему; даје одобрење за признавање статуса ЈПОА; врши поступак признавања стране високошколске исправе ради запошљавања (професионално признавање); води евиденцију о професионалном признавању; врши спољашњу проверу квалитета ЈПОА; предлаже мере унапређивања осигурања квалитета у целокупном систему. Агенција за квалификације има орган управљања, орган пословођења, стручне органе и стручне службе које обављају административно–техничке послове (чл. 14-20.)

На предлог Савета за НОКС, Влада оснива Секторско веће као тело које је засновано на принципу социјалног партнерства. Секторско веће анализира постојеће и утврђују потребне

квалификације у одређеном сектору; идентификује квалификације које треба осавременити; идентификује квалификације које више не одговарају потребама сектора; израђује предлог стандарда квалификација у оквиру сектора; даје мишљење о очекиваним исходима знања и вештина унутар сектора; промовише дијалог и непосредну сарадњу између света рада и образовања; промовише могућности за образовање, обуку и запошљавање унутар сектора; идентификује могућности за обучавање одраслих унутар сектора; разматра импликације националног оквира квалификација на квалификације унутар сектора; предлаже листе квалификација по нивоима и врстама које могу да се стичу признавањем претходног учења (чл. 21-22.)

Министарство надлежно за послове образовања прати примену овог закона; доноси смернице за развој стандарда квалификација, на предлог Агенције; повезује НОКС са ЕОК; усваја стандард квалификације и доноси одлуку о упису у Регистар; доноси стандарде за самовредновање и спољашњу проверу квалитета ЈПОА; промовише НОКС-а и различите могућности за учење и достизање стандарда квалификација, обавља послове Националне координационе тачке (чл. 23 и 24.).

Глава IV Нацрта закона (25-32.) односи се на обезбеђење квалитета у примени НОКС-а.

Чл. 25-29. уређен појам стандарда квалификације, подношење иницијативе за усвајање стандарда квалификације, поступак по жалби на одлуку Агенције и усвајање стандарда квалификације.

Чл. 30-32. уређују регистар, који се састоји из подрегистара националних квалификација, подрегистра стандарда квалификације, подрегистра ЈПОА и послодаваца код којих ЈПОА реализује практичан рад.

Подрегистар националних квалификација се успоставља за потребе управљања подацима о појединачним квалификацијама, разврстаним према нивоу и врсти, у складу са КЛАСНОКС-ом.

Подрегистар стандарда квалификације се успоставља за потребе управљања подацима о стандардима квалификација.

Подрегистар ЈПОА успоставља се за потребе управљања подацима о ЈПОА којима су дата или одузета одобрења, одобреним активностима образовања одраслих и послодавцима код којих ЈПОА реализују практичан рад.

Регистар води Агенција у електронском облику.

У глави V Нацрта закона (чл. 33.), уређује се повезивање НОКС-а и ЕОК-а. Ради реализације процеса повезивања НОКС-а са ЕОК-ом и ЕПВО-ом, успоставља се Национална координациона тачка, која је надлежна за: израду Извештаја за повезивање НОКС са ЕОК; подношење Извештаја Саветодавном одбору ЕОК-а; одржавање комуникације са Саветодавним одбором ЕОК-а. Послови НКТ обављају се у оквиру министарства надлежног за образовање.

У глави VI Нацрта закона (члан 34-37.) уређен је поступак признавања страних школских исправа (основношколских и средњошколских). Поступак ће спроводити Агенција преко ЕНИЦ/НАРИЦ центра који је овај поступак спроводио у оквиру Министарства просвете, науке и технолошког развоја, у складу са Законом о основном образовању и васпитању и Законом о средњем образовању и васпитању. Агенција ће овај посао обављати као поверени.

У глави VII Нацрта закона (чл. 38.) уређен је поступак признавања страних високошколских исправа ради запошљавања (професионално признавање). Сам појам признавања, као и поступак првог вредновања страног студијског програма ради запошљавања уређени су и одредбама Закона о виском образовању. Поступак ће спроводити

Агенција преког ЕНИЦ/НАРИЦ центра који ће до почетка рада Агенције обављати ове послове у оквиру Министарства просвете, науке и технолошког развоја.

Глава VIII Нацрта закона (члан 39-43.) уређује поступак стицања статуса јавно признатог организатора активности образовања одраслих (ЈПОА), активности образовања одраслих за које се издаје одобрење и поступак за одузимање тог статуса. Овај поступак ће за друге организације спроводити Агенција као поверени посао.

Глава IX Нацрта закона (чл. 44.) односи се на надзор у примени овог закона који врши министарство надлежно за послове образовања.

У глави X Нацрта закона (чланови 45-52.) утврђене су прелазне одредбе у погледу: рока за доношење подзаконских аката, рока за образовање Савета НОКС-а и Агенције за квалификације, еквивалентности стечених квалификација, прелазног режима за усвајање квалификација, успостављања Регистра, завршетка започетих поступака, престанка важења прописа и ступања на снагу овог закона.

IV. ПРОЦЕНА ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ПОТРЕБНИХ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

С обзиром да је рок за образовање Агенције девет месеци од дана ступања на снагу овог закона, у 2018. години ће се реализовати активности на оснивању Агенције и формирању органа Агенције и Савеза за НОКС, тако да неће бити потребна средства за спровођење Закона.

У првом кварталу 2019. години планирано је да Агенција са изабраним органима у складу са законом преузме запослене из Министарства и из Завода за унапређивање образовања и васпитања и да запосли довољан број извршилаца за обављање делатности за шта ће бити потребно обезбедити додатна средства у буџету Републике Србије.

Формирање секторских већа планирано у другом кварталу 2019. године је након што Агенција постигне пун оперативни капацитет, те се њихово оснивање у већем броју очекује у 2020. години.

Пројекција потребних средстава за 2019. и 2020. годину дата је у табели 1.

Табела 1.

Институција/тело	Потребна додатна средства	
	2019	2020
Агенција за квалификације	131.331.000,00	113.118.500,00
Секторска већа	71.062.500,00	128.000.000,00
УКУПНО	202.393.500	241.118.500

Успостављање система НОКС један је од приоритета како националних тако и европских стратешких докумената. Институције и тела која се односе на НОКС биће успостављена кроз Финансијски споразум између Владе Републике Србије и Европске комисије са посебним условима који се примењују на финансирање Секторског реформског уговора у области реформе система образовања у оквиру Акционог ИПА Програма за 2016. годину. Наведеним споразумом планирана је уплата средстава у буџет Републике Србије од стране ЕК у складу са механизмима секторске буџетске подршке. Усвајање Закона о НОКС-у и успостављање Агенције и секторских већа представљају индикаторе за реализацију Финансијског споразума.